

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТЫҚ УНИВЕРСИТЕТИ
ГЕОГРАФИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒАТТЫ ПАЙДАЛАНУ ФАКУЛЬТЕТИ

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты студенттер мен жас ғалымдардың
халықаралық ғылыми конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 2022 жылдың 6-8 сәуірі

МАТЕРИАЛЫ

международной конференции
студентов и молодых учёных

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 6-8 апреля 2022 года

MATERIALS

International Scientific Conference
of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, April 6-8, 2022

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

География және табиғатты пайдалану факультеті
Факультет географии и природопользования
Faculty of Geography and Environmental Sciences

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты студенттер мен жас ғалымдардың халықаралық ғылыми конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 2022 жылдың 6-8 сәуірі

МАТЕРИАЛЫ

международной конференции студентов и молодых учёных

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 6-8 апреля 2022 года

MATERIALS

International Scientific Conference of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, April 6-8, 2022

<i>Айтқұлов Е.Т.</i> ОҢТҮСТІК-ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЕГІСТІК АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ АЛҚАПТАРЫНЫҢ ТОПЫРАҚ ЖАМЫЛҒЫСЫ.....	55
<i>Толеков З.</i> ЖАҒАНДЫҚ ПАНДЕМИЯ КЕЗІНДЕГІ ЛОГИСТИКА МӘСЕЛЕЛЕРІ	56
<i>Төкенова Ж.Ж.</i> ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАНДА МАРАЛ ПАНТАСЫМЕН ЕМДЕУ ОРЫНДАРЫН ӨЗІРЛЕУДІҢ ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ ШЕШІМДЕРІ.....	57
<i>Шадрин Д.В.</i> АНАЛИЗ СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ АТМОСФЕРНОГО ВОЗДУХА АТЫРАУСКОЙ ОБЛАСТИ.....	58
<i>Бисембай А.Б.</i> ОЙЫЛ ӨЗЕНІНІҢ ГЕОЖҮЙЕДЕГІ КҮРДЕЛІ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	59
<i>Серікжанұлы Б.</i> COVID-19 ПАНДЕМИЯСЫ ЖАҒДАЙЫНДА ҚАЗАҚСТАН АЙМАҚТАРЫНЫҢ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТЫЛУЫ ЖӘНЕ ЕҢБЕК НАРЫҒЫ.....	60
<i>Разах А.Н.</i> ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЖЕҢІЛ ӨНЕРКӘСІБІНІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ-ГЕОГРАФИЯЛЫҚ ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН МҮМКІНДІКТЕРІ	61
<i>Ерболатов М.Е.</i> АУЫЛ ТУРИЗМІН ДАМУДЫҢ МАҢЫЗЫ	62
<i>Асанбаева А.Ә.</i> ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ БОЙЫНША АУРУ ТҮРЛЕРІНІҢ ТАРАЛУ ГЕОГРАФИЯСЫ	63
<i>Өміркүл Қ.Н.</i> ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҚ ӨНДІРІСІНІҢ ДАМУ ЖАҒДАЙЫН БАҒАЛАУ	64
<i>Алібек Д.Н., Алтынбеков Р.Т., Альмухмедов М.Н.</i> СЫРЛЫ БОЯУ СЫР ШЕРТЕДІ	65
<i>Бекболат А.Е., Ботаханов Т.Ж., Бақтұрсын М.С.</i> АЛМАТЫ ҚАЛАСЫНДАҒЫ ГОДОНИМДЕРДІҢ ҚАЛЫПТАСУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	66
ЖЕРГЕ ОРНАЛАСТЫРУ ЗЕМЛЕУСТРОЙСТВО LAND MANAGEMENT	
<i>Амангельдина Е.Н.</i> ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БОЙЫНША ЖЕРДІҢ ПАЙДАЛАНЫЛУЫ МЕН ҚОРҒАЛУЫН МЕМЛЕКЕТТІК БАҚЫЛАУДЫ ТАЛДАУ	67
<i>Жолдасбек Ә.Б.</i> АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША МОНИТОРИНГ ЖҮРГІЗУ ЖҰМЫСТАРЫН ТАЛДАУ	68
<i>Зұлтыхаров Қ.Б.</i> ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ МЫРЗАШӨЛ СУАРМАЛЫ АЛҚАБЫНДАҒЫ ТОПЫРАҚТАРДЫҢ ТҮЗДАНУ МӘСЕЛЕЛЕРІ	69
<i>Зұлхарнай F.</i> ЖАЙЫЛЫМДЫҚ ЖЕРЛЕРДІ ЖОСПАРЛАУ ЖӘНЕ ҰЙЫМДАСТЫРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ	70
<i>Мырзахан А.П.</i> ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ ЗЕМЕЛЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ КАЗАХСТАНА	71

ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ МЫРЗАШӨЛ СУАРМАЛЫ АЛҚАБЫНДАҒЫ ТОПЫРАҚТАРДЫҢ ТҰЗДАНУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Зұлпыхаров Қ.Б.,
Тоқбергенова А.А. жетекшілігімен
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
e-mail: kanat.zulpykharov@gmail.com

Мырзашөл суармалы алқабы Қазақстанның суармалы егін шаруашылығының флагманы болып табылады. Аумақтағы 185398 га ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерінің 146492 га суармалы егістікпен айналысатын жерлер.

Суармалы алқаптың жер бедері жазық, үстіртті, ашық, ашық-сұр топырақтар тараған. Климаты құрғақ, континентальді, қысы жылы жұмсақ, жазы өте ыстық. Жылдық атмосфера-лық ылғалдылықтық орташа мөлшері 80 мм-ден 300 мм құрайды. Жылы мерзімнің ұзақтығы 230-250 күнге дейін созылады. Жылы мерзімдегі оң температуралардың қосындысы 4600-5000 °С-ты құрайды.

Мырзашөл алабында ауыл шаруашылығының негізгі бағыты – мақта шаруашылығы, сондай-ақ, бақша-көкөніс және азықтық дақылдар егіледі.

2020 жылдың 1 қарашасындағы жағдай бойынша аумақта 146492 га суармалы жер болса, оның 143184 мың га егін егіліп, 3308 га жер пайдаланылмаған. Пайдаланылмаған жерлердің – 263 га өте күшті тұзданған жерлер, 2820 га жер асты суының деңгейі өте жоғары және 225 га жер ішкі шаруашылық су жүйелерінің істен шығуы немесе жарамсыз күйде болуы салдарынан пайдаланылмаған.

Мырзашөл суармалы алқабын игергенде дейін аумақтың жер асты суларының деңгейі 15-30 м аралығында болған. Аумақты игеру барсында топырақтарындағы әлсіз сүзілу қабілеті нәтижесінде жер асты суларының деңгейінің көтерілуіне әкеп соқты. Сондай-ақ, соңғы жылдары аумақтағы топырақтардың тұздану деңгейінің жорғарлауымен жер асты сулары деңгейінің көтерілуіне 1995-1996 жж. вертикальді дренаждардың толықтай істен шығуы мен өңірдегі ирригациялық жүйелердің нашар күйде болуы әсер етті.

Аумақтағы 3622 га суармалы жерде жер асты суының деңгейі 0-1 м аралығында, 38155 га суармалы жер 1-2 м аралығында, 60800 га суармалы жер 2-3 м және 39933 га суармалы жерде жер асты суының деңгейі 3-5 м құрайды.

ҚР АШМ қарасты «Оңтүстік Қазақстан гидрогеологиялық-мелиоративтік экспедициясы» РММ деректері бойынша суармалы алқаптағы жерлердің 41 % тұзданбаған, 18 % әлсіз тұзданған, 27% орташа тұзданған, 9 % күшті тұзданған және 5 % өте қатты тұзданған. Бұл дегеніміз, аумақтағы суармалы жерлердің дерлік жартысынан көбіне тұздану процесі әсер етіп жатыр.

Аумақтағы суармалы жерлердегі тұздау үрдістерінің алдын алу, жер асты суларының деңгейін реттеп отыру үшін, өңірдегі ирригациялық жүйелердің техникалық жағдайларын ескерген жөн.